

Amb bones paraules

Advocats i missers

Text: **Gabriel Bibiloni**
http://bibiloni.cat

Crec que fóra bo que prenguéssim consciència que en aquest país estam fent una cosa que a altres comunitats lingüístiques en millors condicions polítiques tenen molt més fàcil que nosaltres: intentam elaborar una llengua de cultura apta per a cobrir totes les necessitats d'una societat del segle XXI que se suposa que vol viure en aquesta llengua. I això vol dir elaborar un codi que no pot ser un simple caramull de parles juxtaposades, sinó que ha de ser un instrument amb prou unitat per a vertebrar una societat i alhora prou flexible per a adaptar-se a les diverses àrees geogràfiques i

a les diferents situacions comunicatives. Cada una d'aquestes situacions té la seva dinàmica i les seves exigències. La llengua és una pedrera d'immenses possibilitats d'on cal saber triar les més adequades a cada moment. Els diccionaris reflecteixen aquesta pedrera, però no totes les paraules del diccionari són bones en qualsevol situació. Les tries estilístiques d'un autor de creació poden anar per camins ben diferents d'aquells que fressen els mitjans de comunicació de masses. Aquests articles sobre llengua estan molt orientats cap a aquests mitjans, que segurament són la representació i alhora el factor de creació d'un tipus de llengua neutra, molt funcional i mirall de la unitat i cohesió de la comunitat lingüística. Doncs bé, crec que en aquest tipus de llenguatge hem d'anar molt alerta als experiments que fem. Introduir en el llenguatge pe-

riodístic, que tendeix a ser neutre i unitari, una paraula com *missers* em sembla un error de dimensions majúscules. Dic introduir perquè una introducció més o menys forçada -allò que diuen entrar amb calçador- és el que veig que fan alguns mitjans de Mallorca, orals i escrits, sens dubte amb la percepció -ben errada- d'usar un llenguatge més genuí i mallorquí. Els primers sorpresos són alguns periodistes joves, que fa dos dies desconecien aquest mot, que per això surt sovint pronunciat en els mitjans orals amb una peregrina *e* tancada que fa confondre els advocats amb els entusiastes de les celebracions litúrgiques dominicals.

A les Illes *missers*, amb *e* oberta, era -dic era- la paraula popular per a designar els advocats, tot i que *advocat* també s'ha usat sempre en els dominis formals. Tanmateix, es pot dir que, de fa temps, *missers* era

una paraula força retirada de la circulació, substituïda pel castellanisme *abogat*. Jo no l'he dita mai en ma vida (de *abogat* vaig passar directament a *advocat*), ni l'he sentida mai en boca dels meus pares ni la vaig sentir mai als meus avis, que només la feien sortir en qualque refrany. Com aquell que sentència que "sap més un *missers* i un ase que un *missers* tot sol", una proclamació de modestia de qui ofereix alguna aportació a un altre, suposat més expert, que pot esdevenir autèntic afront si un té un lapsus i amolla "un ase tot sol" en lloc de "un *missers* tot sol".

D'un punt de vista històric i general de la llengua, *missers* -que l'Alcover-Moll proposa d'escriure *missèr* per a diferenciar el mot de l'adjectiu *missers* 'que va molt a missa'- és en rigor un tractament, que localment ha esdevingut un substantiu. Igual que *mossèn*, un altre tractament que col·loquialment

també s'usa com a nom (un mossèn, un capellà). *Misser* era un tractament donat a la gent important, sobretot gent de lletres, però no sols advocats. Ve del llatí *mi senior* 'senyor meu', com també hi vénen, més o menys, *mossèn* i l'anterior *mosseny* (*meus senior*).

Misser és una paraula que té el seu lloc en els diccionaris i en la història de la llengua i que pot ser usada per qui vulgui fer-ho en els registres oportuns, però plena d'inconvenients en un català de to neutre i abast general. És paraula excessivament local i sobretot de vitalitat quasi nul·la, circumstàncies a les quals se sumen unes resistències al seu ús en femení. Està bé usar les paraules vives i genuïnes de cada varietat dialectal, però reanimar, en els registres bàsics de l'idioma, moribunds, com *missers* o *conco*, perquè vinguin a fragmentar la llengua comuna és fer un mal servei a la normalització d'aquesta.

L'OPINIÓ DE L'ESPIRA

Les lectures talmúdiques de Lévinas

Bartomeu Fiol

Els primers cinc llibres de la Bíblia, el *Pentateuc*, contenen la *Torà* o la guia escrita que constitueix el document central del judaisme. Aquests cinc llibres indiquen, de manera més o manco explícita, els 613 manaments que han de respectar tots els practicants, manaments que requereixen abundant informació complementària per a la seva correcta observança. Aquesta llei inicialment oral, incomparablement més voluminosa que el *Pentateuc*, es troba codificada en la *Mixnà*, a partir de finals del II segle dC. Tanmateix, les indagacions i els comentaris sobre la correcta aplicació de la *Torà* varen continuar i, dos segles més tard, varen donar lloc a una nova codificació que es coneix com el *Talmud de Jerusalem* i, encara un segle més tard, al *Talmud de Babilònia*, molt més extens i al qual es va concedir la major autoritat. Avui dia quan es fa referència al *Talmud* és d'aquest darrer que es tracta.

Resulta realment notable que aquests textos que adopten la forma d'una cadena o de comen-

La pretensió de Lévinas ha estat sempre "la confrontació de la saviesa talmúdica amb les altres fonts de saviesa que reconeix el jueu occidental"

taris de comentaris sense aturall, presentats en una pluralitat de textos paral·lels i que, en definitiva, són interpretacions molt casualístiques i recercades de com s'han de seguir els 613 manaments, les quals -per altra banda- tenen abundants conseqüències jurídiques, hagin estat utilitzats pel filòsof jueu d'expressió francesa Emmanuel Lévinas (Kovno, Lituània, 1906 - París, 1995) en una sèrie de lectures talmúdiques de caràcter

netament filosòfic, sense sortir-se de l'ortodòxia, però amb un total respecte per la raó. Això, partint d'una posició que dona una importància decisiva a la llengua i a la cultura franceses. "El judaisme és la Bíblia i el *Talmud* llegits a través de Rachi: això no és una *boutade*, sinó un enunciat rigorosament exacte", ha gosat afirmar aquest filòsof, desgraciadament tan poc conegut entre nosaltres. Rachi va ésser un rabí francès del segle XI, autor d'un comentari molt famós sobre el *Pentateuc* i el *Talmud*.

La veritat és que malgrat la gran distància que hi ha entre els textos prescriptius dels quals parteix i les conseqüències que en dedueix, l'hermenèutica aplicada per Lévinas resulta realment eficaç i, sorprenentment, de fàcil lectura -quasi podríem dir que de lectura més aviat encisadora. Fugint de tot misticisme, mantenint-se sempre en un pla estrictament racional, recorre uns camins sorprenents i arriba a conclusions que criden l'atenció. De fet, l'habilitat o la capacitat d'aquest autor és tal

que és capaç de fer que el lector es reconegui, d'alguna manera, en el que no coneixia abans, que ja és dir.

Malgrat el caràcter aparentment tan clos del *Talmud*, el qual -per dir-ho així- dona tantes voltes sobre si mateix, amb discussions que no s'acaben mai, la pretensió de Lévinas ha estat sempre "la confrontació de la saviesa talmúdica amb les altres fonts de saviesa que reconeix el jueu occidental", un jueu que defineix com a tal i com a grec a la vegada, així com tampoc no "deixar-se enganyar per l'aparença de discussions bizantines" que tan sovint presenten els textos invocats. És també afirmació seva: "Si el *Talmud* no és filosofia, els seus tractats són una font eminent de les

experiències de les quals es nodreixen les filosofies".

Des de les *Quatre lectures talmúdiques* (1968, però reeditat el 2005) fins a *À l'heure des nations* (1996, reeditat també el 2005), hom troba en el seu pensament la petja de la filosofia grega i de la mateixa llengua, a la qual Lévinas ens recorda que els Làgides d'Alexandria varen encarregar als Setanta la traducció de la Bíblia a finals del segle II aC, per cert fixant un text, en grec, abans que es fixés el text en hebreu. I una insistència en el caràcter universal de la *Torà*, totalment en contra de la interpretació de la mateixa com un fenomen nacionalista, propi d'un poble que es considera elegit, tal com, per exemple, va sostenir Simone Weil.